

Contouren nieuw GLB worden duidelijker

Het Europees Parlement en de Europese landbouwministers hebben de afgelopen week stappen gezet om te komen tot een nieuw Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) vanaf 2023. Nu gaan ze onderhandelen om tot een compromis te komen. Op een aantal terreinen lopen de standpunten uiteen. Deze GLB-update geeft een overzicht van de stand van zaken en waarover de komende maanden onderhandeld wordt.

Verdeling van het landbouwbudget

Het Europees Parlement stelt voor dat lidstaten minimaal 60% van het pijler 1 budget (inkomens- en marktsteun) besteden aan de basispremie per hectare. Hierbij zou 6% van het budget besteed moeten worden aan een herverdeling van het geld naar de eerste hectares die je opgeeft; een voordeel voor kleinere bedrijven. Bovendien zou dit inclusief de maximaal 12% gekoppelde steun zijn, zoals voor een dierpremie of suikerbieten.

De landbouwministers doen geen uitspraak over hoeveel geld naar de basispremie zou moeten, maar willen wel maximaal 15% van het budget kunnen inzetten voor gekoppelde steun. Maar de landbouwministers willen geen verplichte herverdeling van geld naar de eerste hectares.

LTO zet samen met de Europese landbouwkoepel COPA-COGECA in op 60% van het pijler 1 budget voor de basisbetaling.

Er is in Brussel nog geen akkoord over het meerjarenbudget. Op basis van wat de regeringsleiders besloten in juli, krijgt Nederland voor pijler 1 717 miljoen euro per jaar. Dat was in 2019 nog 732 miljoen euro en vóór 2015 zat het bedrag boven 800 miljoen euro. In pijler 2 (plattelandsbeleid) krijgt Nederland 73 miljoen euro per jaar, dit is nu nog ongeveer 85 miljoen euro. Pijler 2 vraagt om co-financiering door overheden (provincies, waterschappen, LNV). LTO heeft in Brussel ingezet op behoud van het budget, maar de inzet van de Nederlandse regering was om geld bij landbouw weg te halen. Bovendien krijgen EU-lidstaten waar de betalingsrechten per hectare lager zijn dan het EU-gemiddelde extra geld zodat de verschillen tussen lidstaten kleiner worden.

Definitie van 'echte boer'

Veel discussie gaat over wie in aanmerking komt voor GLB-gelden. In principe houden lidstaten veel ruimte voor eigen invulling. In Nederland geldt verplichte inschrijving bij de Kamer van Koophandel als landbouwbedrijf. Er is een lijst van bedrijven en organisaties die niet kunnen meedoen, namelijk overheden, vliegvelden, Staatsbosbeheer, spoorwegen en sportfaciliteiten zoals golfbanen. Dit sluit private terreinbeherende organisaties zoals de landschappen en Natuurmonumenten nog niet uit. LTO wil dat GLB-geld alleen terecht komt bij agrariërs die agrarische activiteiten uitvoeren op landbouwgrond. Voor bedrijven met multifunctionele landbouw met een duidelijk agrarisch karakter moet toegang tot het GLB ook mogelijk zijn.

Het Europees Parlement stelt ook voor dat luchthavens, spoorwegdiensten, waterwerken, vastgoeddiensten en sport- en recreatieterreinen worden uitgesloten.

Subsidiabele landbouwgrond

Een prioriteit voor LNV was om natte teelten, zoals lisdodde en riet, ook subsidiabel te maken. In de raadsconclusies is 'paludicultuur' inderdaad opgenomen. Hoeveel hectare subsidiabele

landbouwgrond er hierdoor bij straks komt, is nog niet duidelijk. Met een hectarepremie alleen is het saldo van een natte teelt nog niet meteen concurrerend.

Jonge boeren en tuinders (t/m 40 jaar)

Hier zijn de verschillen kleiner. De Landbouwwraad kwam uit op 2% van pijler 1 voor jonge boerensteun. Het Europees Parlement wil 4%.

Eisen aan de basisbetaling

De Europese Commissie had in juni 2018 voorgesteld om de huidige vergroeningseisen (goed voor 30% van de hectarepremie) over te hevelen naar de eisen aan de basispremie. Dit wordt in Brussel de 'conditionaliteit' genoemd en zou in de plaats komen van wat nu 'cross-compliance' heet. Het gaat om een aantal eisen aan 'goede landbouw- en milieuconditie' (GLMC). De inzet van LTO is om de eisen aan de basisbetaling gelijk te houden aan nu. Alle groene opties kunnen wat LTO betreft in het keuzemenu voor de ecoregelingen. De flink deel van de discussies ging de afgelopen week hierover. Nu het stof geleidelijk neerdaalt, is de situatie zoals hieronder aangegeven.

Goede Landbouw- en Milieu Conditie	Voorstel Europese Commissie (1 juni 2018)	Standpunt Landbouwwraad	Standpunt Europees Parlement
GLMC 1	Behoud van het aandeel blijvend grasland	Behoud van het aandeel blijvend grasland op nationaal, regionaal, sub-regionaal of bedrijfsniveau. Het aandeel mag met niet meer dan 5% dalen ten opzichte van 2015 of 2018.	Behoud van het aandeel blijvend grasland op regionaal or nationaal niveau ten opzichte van 2018, met een maximale afwijking van %% ten opzichte van dat jaar. Er mag geen verlies van blijvend grasland optreden.
GLMC 2	Behoud van natte en veengronden (wetland & peatland)	Minimum bescherming van natte en veengrond in uiterlijk 2025	Effectieve bescherming van natte gebieden en passend beheer van veengronden
GLMC 4	Bufferstroken langs waterlopen	Bufferstroken langs waterlopen	Bufferstroken langs waterlopen met een minimum breedte van 3 meter zonder gebruik van gewasbescherming en meststoffen. Lidstaten met veel sloten mogen met goede argumenten de minimum breedte aanpassen in overeenstemming met de lokale omstandigheden.

GLMC 5	Verplichte mineralenadministratie (nutrient tool)	Niet nodig	Niet nodig
GLMC 7	Geen onbedekte grond in de gevoeligste periode	Minimum bodembedekking in de gevoeligste periode en gebieden	Geen onbedekte grond in de gevoeligste perioden, behalve tijdens bewerking
GLMC 8	Vruchtwisseling	Vruchtwisseling of andere praktijken die als doel hebben om het bodempotentieel te bewaren, zoals gewasdiversificatie Lidstaten mogen bedrijven met maximaal 10 ha bouwland of meer dan 50% bosbouw, vrijstellen van deze eis	Vruchtwisseling op bouwland, inclusief een stikstofbindend gewas met uitzondering van gewassen die onder water groeien.
GLMC 9	Een minimum deel van de grond moet aangewezen worden als non-productief, o.a. landschapselementen	Minimaal 5% van het bouwland per bedrijven bestemmen voor vang- of eiwitgewassen zonder gebruik van gewasbescherming en meststoffen. Wegingsfactor van vanggewassen is 0,3. Of minimaal 3% van het areaal bouwland bestemmen voor niet-productieve elementen. Behoud van landschapselementen Lidstaten mogen hiervan vrijstellen bedrijven met maximaal 10 ha bouwland of meer dan 50% bosbouw, en de bedrijven die nu vrijgesteld zijn van de huidige eis aan ecologische aandachtsgebieden	Minimaal 5% niet-productieve elementen en gebieden op bouwland zonder gebruik van gewasbescherming en meststoffen en met de mogelijkheden die nu gelden voor ecologische aandachtsgebieden (EAs). Behoud van landschapselementen
GLMC 10	Verbod op het omzetten / ploegen van blijvend grasland in Natura 2000 gebieden	Verbod op omzetten of ploegen van blijvend grasland die zijn aangewezen als milieu-gevoelig in Natura 2000 gebieden.	Passende bescherming van blijvend grasland in Natura 2000 gebieden op basis van een gebiedsbeheersplan

--	--	--	--

Ecoregelingen vrijwillig voor boeren

Bovenop de basispremie kunnen agrariërs straks bijverdienen door te kiezen voor eco-regelingen. Zowel Landbouwrapad als Europees Parlement willen dat lidstaten deze verplicht opnemen in hun GLB, maar de keuze om er gebruik van te maken overlaten aan de boer en tuinder. Dit is conform de inzet van LTO.

De Europese Commissie stelt verplichte eco-regelingen voor, maar liet verder open hoeveel budget een lidstaat er voor vrij maakt. Zeker acht lidstaten wilden geen verplichting, maar zijn uiteindelijk akkoord gegaan met het compromis. Bovendien is er nu meer duidelijkheid over het budget. Daarover komt nog wel strijd. De Landbouwrapad koerst op 20%, het Europees Parlement zit op 30%. LTO zet in op 20% (en 60% voor de basisbetaling).

Een vrijwillig keuzemenu voor agrariërs is conform de inzet van LTO. Het Europees Parlement noemt een reeks mogelijke eco-regelingen, zoals voor klimaat (koolstofboeren), biodiversiteit, dierenwelzijn en precisielandbouw.

De landbouwministers willen dat de eerste twee jaar de eco-regelingen 'ingefaseerd' worden. Sommige lidstaten zijn namelijk bang dat er te weinig belangstelling voor zal zijn en dat er dan geld terug moet naar Brussel. Het voorstel is nu dat geld dat overblijft in de eco-regelingen, via de basisvergoeding uitbetaald kan worden.

Een opvallend voorstel van het Europees Parlement is dat lidstaten worden uitgenodigd om 10% van het bouwland te bestemmen voor niet-productive landschapselementen om zo de biodiversiteit te bevorderen. Zoals we hierboven hebben gezien (GLMC 9) zou daarvan maar de helft steun krijgen via de basisbetaling (dus een verplichting), de rest zou moeten volgen via de eco-regelingen en/of pijler 2 betalingen.

Aftopping van bedrijfstoelag

De landbouwministers besloten om aftopping van basisbetaling per bedrijf over te laten aan de lidstaten. Boven € 60.000 per jaar zou dan minimaal 25% afgetopt moeten worden. Boven € 75.000 zou minimaal 50% afgetopt worden. Vanaf € 90.000 per jaar zou minimaal 85% afgetopt worden. Vanaf € 100.000 per bedrijf zou alles afgetopt worden.

Het Europees Parlement zit op dezelfde lijn, maar als een lidstaat meer dan 12% van het pijler 1 budget gebruikt voor herverdeling naar kleinere bedrijven (met andere woorden: op de eerste hectares die je opgeeft, komt dan een hogere basispremie), dan zou aftopping voor de lidstaat een optie blijven en geen verplichting. Zoals we al zagen (kopje 'budget') wil het EP dat minimaal 6% van het pijler 1 geld wordt herverdeeld over de eerste hectares. Verder wil het parlement dat lidstaten in hun nationaal strategisch plan een berekeningsmethode opnemen om lonen af te trekken van de basisbetaling.

Voor LTO is de vrijblijvendheid voor lidstaten om al dan niet af te toppen een probleem. Hierdoor ontstaat een ongelijk speelveld. Verder krijg je dat bedrijven gaan zoeken naar ontsnappingsmogelijkheden: splitsen van bedrijven, loonkosten opvoeren etc. Of het voorstel veel zin heeft, is nog maar de vraag.

Gekoppelde steun

De Europese Commissie geeft lidstaten ruimte om pijler 1 budget te gebruiken voor gekoppelde steun. Het Europees Parlement wil deze gekoppelde steun beperken tot maximaal 12%, inclusief maximaal 2% voor eiwitgewassen. Zoals we al zagen onder het kopje 'budget', zou die 12% onderdeel moeten zijn van de 60% van het budget die besteed zou moeten worden aan de basisbetaling.

LTO is tegen gekoppelde steun omdat dit marktwerking verstoort (denk aan Poolse steun aan suikerbieten), met uitzondering van de graasdierenvergoeding voor actieve agrariërs die hun inkomen vooral halen met vleesvee en schapen op natuurterreinen.

Overheveling naar pijler 2 (plattelandsbeleid)

Hier gaapt een grote kloof tussen de landbouwministers en het Europees Parlement. De laatste wil overheveling beperken tot maximaal 12% van het budget. Nederland hevelt op dit moment 10% over. Bij de landbouwministers is deze discussie helemaal uit de handel gelopen, en kwamen ze uit op maximaal 42% overheveling.

LTO is geen fan van overheveling. Eerst moet duidelijk zijn hoe overheveling boeren en tuinders gaat helpen, en het geld moet landen op het erf. Bovendien hoeft de lidstaat overgeheveld geld niet te cofinancieren, hoewel dat wel de regel is in het plattelandsbeleid. Daarmee dreigt pijler 1 tot een grabbelton te worden voor allerlei ambities die boeren en tuinders niet helpen. In pijler 1 kan geld namelijk worden gebruikt voor inkomenssteun, maar in pijler 2 geldt dat het alleen maar mag compenseren voor extra kosten en verlies aan inkomen.

Vervolg

Het Europees Parlement en de lidstaten gaan nu aan tafel met de Europese Commissie om tot een compromis te komen. Dat proces heet 'trilog'. Dit kan nog wel enkele maanden duren. Nederland kan daarna het 'nationaal strategisch plan' schrijven en indienen in Brussel voor goedkeuring. Dat zal vóór het einde van 2022 moeten gebeuren. Het nieuwe GLB gaat van start in 2023.

Klaas Johan Osinga, kjosinga@lto.nl